

λον ἔδαφος τῆς παραλίας, ἀφῆκεν αἴφνης κραυγὴν χαρᾶς, ὡς ν' ἀνεκάλυψε πολύτιμόν τι, καὶ ἔκυψεν ἵνα τὸ περισυλλέξῃ. Κατηνύνηθη δὲ πρὸς ἡμᾶς δρομαία κρατοῦσα ἀνὰ χεῖρας γαλανὰ ὄστεώδη ἄνθη.

— Ἀμάραντα, ἐφώνησεν, ἄνθισαν τί καλά! Θὰ μαζεύσω τώρα, ὅσα ἠμπορέσω.

— Μὰ τί θὰ τὰ κάμῃς πάλιν; εἶπεν ὁ πατήρ της.

— Μπα! τὰ θέλω· μοῦ χρειάζονται. Καὶ ἔτυψε μετὰ χαρίεντος πείσματος τὸν δεξιὸν γρόνθον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς παλάμης. Καθίστε σεῖς μὲ τὸν κύριον Στέφανον εἰς τοὺς βράχους ἐκεῖ νὰ μὴ σᾶς φυσᾷ καὶ ἀέρας, παρετήρησε δι' εἰρωνικοῦ τόνου—κ' ἐγὼ θὰ συναῶω ἔχει πλῆθος.

— Ἄν θέλετε σᾶς βοηθῶ κ' ἐγώ, εἶπα.

— Ἀκοῦτ' ἐκεῖ ἂν θέλω! ἐλάτε λοιπὸν μαζί μου.

Ἐν ᾧ ὁ πατήρ της ἐκάθητο ἐπὶ βράχου κατὰ τὴν συμβουλὴν αὐτῆς, παραγγέλλων μόνον διὰ παρακλητικῆς φωνῆς νὰ μὴ μᾶς νυκτώσῃ μὲ τὰ μάραντά της, ἐγὼ τὴν ἠκολούθουν καὶ ἤρχισαμεν τὴν συλλογὴν. Βαθμηδὸν δ' ἀπεμακρύνθημεν ὀλίγον τῆς θέσεως ὅπου ὁ κ. Ἀναστάσιος ἐκάθητο καὶ δὲν τὸν ἐβλέπομεν πλέον.

Διὰ μίαν στιγμὴν ἐσυλλογίσθηεν τὸ παράδοξον καὶ ἀπροσδόκητον τοῦ πράγματος καὶ ἐγέλασα χωρὶς νὰ τὸ θέλω.

— Τι γελάτε; ἠρώτησε περιέργως.

— Ἄν μοῦ ἔλεγε κάμμία γύφτισσα πέρυσιν ἴσταν σήμερον, ὅτι μετὰ ἓν ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν θὰ συναῶω ἀμάραντα εἰς μίαν ἔρημη ἀκρογιαλιὰ τῆς Ἑλλάδος, θὰ μοῦ ἐφαίνετο τόσον ἀδύνατον, τόσον ἀστεῖον, ὥστε θὰ τὴν ἐκρήμνιζα ἀπὸ τὴν σκάλαν. Καὶ ὅμως. . .

Ἐπειράχθη· μὲ παρετήρησε λοξῶς καὶ ἔκυψε πάλιν τὴν κεφαλὴν:

— Ὡστε σᾶς φαίνεται ἀστεῖον πρᾶγμα νὰ συναῶω κἀνεὶς ἀμάραντα! Ἐχετε δίκαιον πηγαίνωμεν, ὁ πατέρας μᾶς προσμένει.

Ἐλυπήθη ἐγκαρδίως καὶ μετενόησα διὰ τὴν ἄτοπον πρᾶξίν μου, ἂν καὶ δὲν ἦτο δὰ τοιαύτη ὥστε νὰ τὴν πειράξῃ. Καὶ εὐρέθην τόσον συγκεχυμένος ὥστε οὔτε ἐξηγήσεις νὰ τῆς δώσω ἠδυνήθη, οὔτε τίποτε. Εἶχα συλλέξῃ ἀρκετὰ ἀμάραντα καὶ τῆς τὰ ἐπρόσφερα. Μοῦ εἶπεν ἐν εὐχαριστῶ στεγνὸν καὶ ξηρὸν ὡς τὰ ἀμάραντα καὶ τὰ συνήλωσε μὲ τὰ ἰδικά της. Ἄφου δὲ ἐβάδισε δύο τρία βήματα ἐμπρός, τὰ ἔρριψεν ὅλα μαζί εἰς τὴν θάλασσαν.

— Κᾶτι μὲ ἀδειανὰ χεῖρα; ἠρώτησεν ἐκπληκτος ὁ κ. Ἀναστάσιος, καὶ τὰ μάραντα;

— Ἦτον μὴ σφῆκα ἐπάνω, εἶπε σοβαρῶς, καὶ γὰρ νὰ μὴ μὲ κεντρώσῃ τὰ ἐπέταξα εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἶχε χάσῃ ὅλην τὴν ζωηρότητά της πλέον.

Ἐβάδιζε πλησίον τοῦ πατρός της κατηφῆς καὶ σιωπῶσα. Κ' ἐγὼ δὲ εἶχον μελαγχολήσῃ καθ' ὑπερβολὴν.

Ἦτο τρόπος ἀληθινά, αὐτὸς ὁ ἰδικός μου; Δι' ἀδεξιωτάτης ἀστείότητος νὰ ταραῶω τὴν χαρὰν, τὴν εὐθυμίαν τῆς καλῆς κόρης! Εἰς ἀπόδοσιν ὅλης τῆς πρὸς ἐμὲ χαριεστάτης καὶ εὐμενοῦς φιλίας, ἦν τόσῳ ταχέως καὶ προθύμως παρέσχεν ἐγὼ νὰ φανῶ ἀγροικότερος τοῦ τελευταίου χωρικοῦ της! Ὡραίαν ἰδέαν θὰ ἐσχημάτισε περὶ ἐμοῦ! Ἐως ἐδῶ ἦτο ἡ εὐτυχία μου, ἔως ἐδῶ τὰ εἰδυλλιακὰ ὄνειρά μου!

Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ κρατήσω τὸν ἑαυτόν μου, ἔπρεπε νὰ προσποιηθῶ εὐθυμίαν καὶ διάθεσιν. Ἄν ὁ κ. Ἀναστάσιος παρετήρει τὴν αἰφνιδίαν μεταβολὴν καὶ τῶν δύο μᾶς τί ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ; Ἴσως ἄλλο παρὰ τὸ ἀληθές καὶ τότε ἀλλοίμονον. Θὰ μ' ἐνόμιζεν ἴσως τὸν οὐτιδανώτερον ἄνθρωπον τοῦ κόσμου. Ἦρχισα μαζί του πολιτικὴν συζήτησιν σκοπιμῶς, ἵνα δικαιολογηταὶ ἢ μὴ συμμετοχὴ τῆς κόρης καὶ ἐπέμενα τοσοῦτον πεισιμῶνας εἰς τὰς ἰδέας μου, ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἰδικὰς του, ὥστε ἡ συνδιάλεξις μᾶς παρετάθη καὶ κατὰ τὸ γεῦμα. Εὐτυχῶς συνεζήτηει χωρὶς νὰ θυμῶνῃ, ἄλλως τώρα συλλογίζομαι ὅτι δύο τρεῖς φορὰς ὕψωσα τόσον τὸν τόνον τῆς φωνῆς, ὥστε ἂν ἦτο ἀλλοῖου χαρακτήρος, βεβαίως θὰ τὰ ἐδιώρθωνα καὶ μαζί του, ὅπως καὶ μὲ τὴν κόρην του, καὶ θὰ ἔμενα πάλιν εἰς τὴν χαριτωμένην συντροφίαν τοῦ ἐπιστάτου τοῦ θεοῦ μου, καὶ τοῦ κωφοῦ Γερονικοῦ!

[Ἐπεται συνέχεια.]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΠΟ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΝ

Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλον.

IB'

Πύργος τῆ 29 Ἀπριλίου

Γνωρίζεις ἴσως ὅτι διαρκοῦντος τοῦ Μαΐου γάμοι δὲν τελοῦνται ἐν Ἑλλάδι. Οὔτε ὁ Νόμος ἀπιγορεύει τοῦτο, οὔτε ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον γενικῶς ἐνταῦθα. Σχετίζεται ἄρα γε πρὸς ἀρχαίαν τινὰ παράδοσιν; Πιθανόν! Ἐν τούτοις φέρεται καὶ ἄλλη τοῦ πράγματος ἐξηγήσις, ἥτις, καὶ εἰ μὴ ἀληθής, ἔχει ὅμως σημασίαν καθὼ ἐμφαίνουσα πόσον μένει βαθέως ἐγκεχαρᾶγμένον εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ αἰσθημα τῶν ἱστορικῶν περιπετειῶν του. Λέγεται ὅτι ἡ συνήθεια αὕτη ἐπεκράτησεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Χριστιανικὴ αὐτοκρατορία καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος κατέπε-

σαν ἡμοῦ ὑπὸ τὰ τείχη της τὴν 29^{ην} Μαΐου 1453, ἔκτοτε δὲ ἤρχισεν ἡ δουλεία. Ὁ μὴν Μάιος, ὁ μὴν τῶν ρόδων, ὁ ἐπαγγελόμενος χαρὰν καὶ εὐτυχίαν, ἔθεωρήθη ἔκτοτε ὡς μὴν ἀποφοράς, ὡς θλιβερὰ ἀνάμνησις, ὡς μὴν κατὰ τὸν ὅποιον δὲν ἐπιτρέπεται χαρὰ, χαρὰ δὲ εἰς τὴν γλωσσάν μας σημαίνει τελετὴν γάμου.

"Ὅστε λοιπόν, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπιτρέπει τοὺς γάμους διαρκούτης τῆς πρὸ τοῦ Πάσχα τεσσαρακοστῆς, ἡ δὲ συνήθεια ἐξαιρεῖ καὶ τὸν Μάιον, τελοῦνται ἐξ ἀνάγκης πολλοὶ γάμοι κατὰ τὸν Ἀπρίλιον. Σήμερον εἶναι ἡ τελευταία Κυριακὴ τοῦ μηνός, καὶ ὅσα ζεῦγη δὲν ἐπρόρρησαν νὰ εὐλογηθῶσιν εἰς τὸ μετὰξῶ, σπεύδουν νὰ στεφανωθῶσι διὰ νὰ μὴ μείνωσιν ἔξω τοῦ ἡμεναίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου. Ὡς φαίνεται, τὰ τοιαῦτα ζεῦγη εἶναι πολλὰ ἐνταῦθα καὶ εἰς τὰ περίχωρα, διότι ὅλοι τοῦ Πύργου αἱ ἀμαξῆαι ἐμισθώθησαν διὰ τοὺς σημερινούς γάμους. Ἐπορεύετο ἀπὸ τῆς γῆς νὰ προνοήσωμεν περὶ ἐξασφάλιστος ἀμάξης· σήμερον δὲν εὐρίσκομεν ἀμάξη-λάτην εὐδιάθετον. Πάντες ὑπεχρεώθησαν διὰ τοὺς γάμους. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως μᾶς κρατεῖ σήμερον εἰς Πύργον καὶ μὲ ἀνγκυρᾶζει νὰ ἀναβάλω εἰς ἄλλοτε τὴν εἰς Χλομοῦτσι ἐπίσκεψιν, καθόσον θὰ ὑπάγωμεν κατ' εὐθέταν αὐριον εἰς Πάτρως, διὰ νὰ προσθάσωμεν τὸ μεθαύριον ἀναχωροῦν ἐκεῖθεν ἀτμόπλοιοι.

"Ἄλλως, δὲν μεμψιμοιρῶ σὺδαμῶς διὰ τὴν ἐξ ἀνωτέρας βίας παράτασιν τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς. Ἀπ' ἐναντίας. Τὸ ξενοδοχεῖόν μας κεῖται ἐπὶ τῆς γωνίας δύο ὁδῶν, αἵτινες ἐνούμεναι ἀποτελοῦν τὸν μεγάλον δρόμον τοῦ Πύργου, ἀπὸ δὲ τὸ πρῶν ἕως τὸ ἐσπέρας εἶχα ἐκ τοῦ ἐξώστου ἀδιάκοπον θέαμα. Οἱ χωρικοὶ τῶν περιγύρων συρρέουν εἰς τὴν πόλιν τὴν Κυριακὴν διὰ τὰς ἀγοράς καὶ τὰς πωλήσεις των, διὰ τὰς ὑποθέσεις των ἐν γένει, ἢ καὶ ἀπλῶς διασκεδάσεως χάριν. Ἡ συρροὴ αὕτη ἀποτελεῖ εἶδος πανηγύρεως, ἡ δ' ἐπικρατούσα φουστανέλα ἀποκαθιστᾷ γραφικώτερον τὸ θέαμα. Γυναῖκες ὀλίγισται ἀναμιγνύονται εἰς τὸ πλῆθος. Ποῦ καὶ ποῦ διακρίνεται χωρική, συχνότερον δὲ κυρία τις φέρουσα καπελῖνον καὶ συνοδευομένη ἀπὸ τὸν σουρτουκοφόρον σύζυγόν της. Ἄλλ' ἐὰν τὸ ὠραῖον φῦλον εἶναι σπάνιον κάτω εἰς τὴν ὁδόν, ἀποζημιούμεθα βλέποντες τὰς γείτονάς μας περυσιαζομένας εἰς τὰ παράθυρα καὶ τοὺς ἐξώστους πρῶτον τῆς μιᾶς καὶ κατόπιν τῆς ἄλλης σειρᾶς τῶν ἐκατέρωθεν οἰκιῶν, καθόσον ὁ ἥλιος μετατοπιζόμενος ἀφίνει εἰς τὴν σκιάν τὰς δύο πλευρὰς τῆς ὁδοῦ.

Ἄλλὰ καὶ αἱ γαμήλιοι πομπαί, ἕνεκα τῶν ὀπιοίων ἀνεβλήθη ἡ ἀναχώρησις μας, διέβησαν καὶ αὐταὶ ὑπὸ τὰ παράθυρά μας. Ἐδικαιοῦμεθα νὰ περιμένωμεν ταύτην τοῦλάχιστον τὴν ἱκανοποίησιν· τὰς εἶδομεν μάλιστα δις διερχομένας, κα-

θόσον τὰ συνοικίσιαι ἐγίνοντο μετὰξὺ οἰκογενειῶν κατοικουσῶν διάφορα χωρία εἰς τὰ δύο ἀντίθετα μέρη τῆς πόλεως, ἢ δὲ συνοδία μετακλίνουσα κατὰ πρῶτον εἰς τὸ χωρίον τῆς νύμφης τὴν παρακλιβαίνει καὶ ἐπανέχεται ἐν θριαμβῶ εἰς τὸ χωρίον τοῦ γαμβροῦ. Προηγούνται τῆς πομπείας χωρικοὶ ἐφιπποὶ καλπάζοντες ζωηρῶς ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐπὶ τῆς λιθοστρώτου ἰδοῦ, ἀκολούθουν δὲ αἱ ἀμαξῆαι, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πολυάριθμοι, ἀνκλόγως τῶν μέσων ἢ τῶν ἐπιδεικτικῶν ὀρέξεων τῶν οἰκογενειῶν. Εἰς Ἀθήνας συνεπιθίζεται ἡ προγαμιαία ἐφ' ἀμάξης ἐκθεσις τῆς προικὸς ἢ μέρους τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν κινήτων. Ἐνταῦθα δὲν εἶδα οὕτω ἐπιδεικνυόμενα οὔτε στρώματα, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε σκευὴ μαγειρικά. Ἡ πρώτη ἀμαξία κατείχετο ὑπὸ μουσικῶν οἵτινες διὰ βοῆς καὶ τυμπάνων διέεδον θορυβωδῶς τὴν φαειρὰν τοῦ γάμου ἀγγελίαν, κατόπιν δὲ ἤρχετο ἡ φέρουσα τὴν νύμφην ἀμαξία. Εἶδα τρεῖς νύμφας, νέας, καλὰς τὴν ὄψιν, πλήρεις ὑγείας καὶ τὰς τρεῖς. Αἱ δύο ἔφερον καλὰ χωρικά ἐνδύματα, ἄλλ' ἡ τρίτη... ὦ πολιτισμέ, ὅποσαι ἀνοησίαι γίνονται ἐπ' ὀνόματί σου! ἡ τρίτη ἔφερε στολὴν μεταξωτὴν καὶ ἄνη πορτοκαλέας ἐπὶ κεφαλῆς! Ἡρυθρίασεν ὅτε ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὴν διόπτραν διὰ τῆς ὁπίστας τὴν ἐβλεπε, κατέλαβε δὲ κ' ἐμὲ αἰσθημα συστολῆς ὅτε εἶδα ὅτι τὴν ἐτάραξεν ἡ περιέργειά μου καὶ κατεβίβασα τὴν διόπτραν.

Αἱ πολλαὶ ἀμαξῆαι, ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ στολὴ τῆς νύμφης, εἶναι σημεῖον, καὶ σημεῖον ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιδεικτικόν, τῆς εὐπορίας τῶν χωρικῶν τούτων. Ἐνοεῖ τις, — τὸ βλέπει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν — ὅτι δὲν ὑπάρχει ἔλλειψις χρημάτων ἐνταῦθα. Πρόσθετον τούτου ἀποδείξιν παρέχει ὁ μικρὸς κηθαριστὴς τῶν ὑποδημάτων μου, μὲ τὸν ὅποιον εἶχα τὸ πρῶν ἐκτεταμένην συνδιάλεξιν.

Εὐχαρίστως δίδω πάντοτε ἀφορμὴν ὁμιλίας εἰς τοὺς μικροὺς τούτους ἐργάτας, οἵτινες ἀποτελοῦν τάξιν ἰδίαν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξ ὧν συνήτησα εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις ὅσας περιῆλθα. Οἱ πλείστοι εἶναι Πελοποννήσιοι, συνήθως δὲ ἀναχωροῦν ἐκ τοῦ χωρίου των ὅπως ὑποβοηθήσωσι διὰ τῆς ἐργασίας των τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας. Ὁ πατὴρ δυστυχεῖ, — ἴσως εὐρίσκειται εἰς τὰς φυλακάς, — ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία ἐνυποθηκεύθη, καὶ ἀπαιτοῦνται χρήματα πρὸς ἀπελευθέρωσιν της. Ὁ μικρὸς ἀπέρχεται διὰ νὰ καθαρίσῃ ὑποδήματα, ἢ νὰ πωλῇ ἐφημερίδας, ἢ νὰ μεταφέρῃ μηνύματα καὶ μικρὰ βάρη, μακρὰν — πολὺ μακρὰν τῆς πατρίδος του. Ἐνίοτε ὁ πατὴρ, ἢ ἡ μήτηρ, ἢ καὶ ὁ μικρὸς αὐτὸς συνομολογοῦν συμβόλιον μετ' ἐργολάβων μετερχομένων τὸ ἐπάγγελμα τούτο. Ὁ ἐργολάβος προκαταβάλλει πόνον τι ἐπὶ τῶ ὄρω τοῦ νὰ φέρῃ πρὸς αὐτὸν ὁ μικρὸς ὅτι κερδίση ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ὑποχρεομένου τοῦ ἐργολάβου νὰ παρέχῃ τροφήν, κατοι-

κίαν καὶ ἐνδυμασίαν εἰς τὸν παῖδα. Ἀλλὰ τῶν τοιούτων ἐργολάβων ἐλαττήριον δὲν εἶναι ἡ φιλο-
θροπία, ὥστε ὑφίσταται ἡ πιθανότης τῆς κα-
ταχρήσεως. Οἱ παῖδες ὁμῶς εἶναι ἐν γνώσει τῆς
προστασίας τὴν ὁποῖαν τοῖς παρέχει ὁ νόμος, ὁ
δὲ σωτήριος φόβος μὴ προστρέξουσιν εἰς τὴν Δι-
καιοσύνην πρὸς διάρρηξιν τοῦ συμβολαίου, ἐπι-
βάλλει συνήθως εἰς τοὺς ἐργολάβους μετριοπά-
θειαν τινὰ περὶ τὴν ἐκμεταλλευσιν τῶν ἀνηλικῶν
ἐργατῶν. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε δὲν βραδύνουν οὐ-
τοι νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς κηδεμονίας καὶ νὰ γεί-
νωσι κύριοι ἑαυτῶν.

Ὁ ἐν Ἀθήναις σύλλογος Παρνασσὸς συνέλαβε
πρὸ τινῶν ἐτῶν τὴν καλλίστην ἰδέαν τοῦ νὰ ἐ-
πεκτείνῃ εἰς τοὺς παῖδας τοὺτους τὴν προστασί-
αν του· τοὺς διοργάνωσεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ
τοῖς διευκολύνῃ τὴν εὐρεσιν ἐργασίας, ἐπιβλέπει
τὴν διαγωγὴν των, τοῖς παρέχει νοσηλείαν ὅταν
ἀσθενῶσι, ἐπροσπάθει νὰ τοῖς προμηθεύσῃ ἀρ-
μόδια ὑπνωτήρια, τὸ δὲ οὐπιωθέστερον, συνέστη-
σε χάριν αὐτῶν σχολὴν νυκτερινήν, ὅπου διδά-
σκονται τὰ κυριώτερα μαθήματα τῆς προκ-
ταρκτικῆς παιδείσεως. Ἐσχάτως μάλιστα προ-
σετέθη ἐπιτυχῶς εἰς ταῦτα καὶ τὸ μάθημα ὄργα-
νικῆς μουσικῆς. Τὸ καλὸν τοῦτο παράδειγμα ἐ-
μιμήθησαν καὶ ἄλλαι πόλεις, ὅπου τὰ ἀντεπι-
στέλλοντα μέλη τοῦ Παρνασσοῦ συνέστησαν ἐ-
πίσης «Σχολὰς τῶν ἀπόρων παιδῶν.» Τοιαύτη
ὑπάρχει καὶ εἰς Πύργον, τὴν συχνάζει δὲ ὁ μι-
κρὸς καθαριστὴς μου.

Ἄλλ' ὅπως ἐπανέλωμεν εἰς τοῦτον, ἰδοὺ ἐν
συνόψει ἡ ἱστορία του: Εἶναι δεκατριῶν ἐτῶν, ἔ-
φερε δὲ εἰς Πύργον καὶ τὸν κατὰ δύο ἔτη νεώ-
τερον ἀδελφόν του καὶ ἐργάζονται οἱ δύο ἑταιρι-
κῶς. Ὁ πρωτότοκος ἦλθεν ἐνταῦθα πρὸ δύο ἐ-
τῶν καὶ ἡμίσεος, μόνος κατ' ἀρχάς. Εἶναι ἐκ
Δημητσάνης, κερδίζον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, κατὰ μέ-
σον ὄρον, πέντε δραχμὰς τὴν ἡμέραν. Τὸν ἡρώ-
τησα ἐὰν σκοπεύει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρί-
δα του;— Καὶ βέβαια!— Πότε;— Ὅταν ἀπο-
κτήσωμεν ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου ἕξ ἑπτὰ χιλιά-
δας δραχμὰς. — Καὶ τί ποσὸν ἐβάλατε ἕως τώρα
κατὰ μέρος;— Δύο χιλιάδας.

Δύο χιλιάδας δραχμὰς! Βλέπεις ἐκεῖ, τὸν μι-
κρὸν κεφαλαιοῦχόν μου!

Ἡ Κορινθιακὴ σταφὶς εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ πλού-
του ἐνταῦθα, ἰδίως διὰ τὰς ἐργατικὰς τάξεις.
Μεθ' ὄλον τὸν συναγωνισμὸν τῶν Ζακυνθίων, οἵτι-
νες μεταφέρονται σωρηδὸν ἐνταῦθα κατὰ τὰς
ὥρας τῆς πολλῆς ἐργασίας, τὰ ἡμερομίσθια πλη-
ρόνονται συνήθως πρὸς πέντε ἕως ἕξ δραχμὰς,
κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν ἐργασιῶν αἰτίνας πρέπει νὰ
γείνωσι ταχέως ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου, ἀναβιβά-
ζονται εἰς ὀκτῶ καὶ μέχρι δέκα δραχμῶν. Πλη-
ροροῦμαι ὅτι ὑπῆρξαν περιστάσεις καθ' ἃς ἐ-
πληρώθησαν καὶ μέχρι δώδεκα δραχμῶν τὴν
ἡμέραν.

Τὰ εὐκόλως κερδιζόμενα χρήματα δαπανῶν-
ται μετ' εὐκολίας, ἀνάγκη δὲ νὰ ἔχῃ τις ἱκα-
νῶς ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῆς φειδοῦς διὰ
νὰ μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ σπατα-
λήσῃ πλοῦτον διὰ μιᾶς ἀποκτηθέντα. Αἱ ἐναπο-
ταμιευθεῖσαι δύο χιλιάδας δραχμαὶ τοῦ μικροῦ
μου Ἀρχάδος εἶναι ὡς πρὸς τοῦτο σύμπτωμα πα-
ρήγορον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἠδυνάμην νὰ βασισθῶ
πρὸς ἐποικοδόμησιν αἰσιοδόξων συμπερασμάτων,
ἐὰν δὲν ἔβλεπα τὴν στολὴν τῆς νύμφης καὶ τὰς
πολλὰς τῆς συνοδίας τῆς ἀμάξας. Τὸ καλὸν ἐπὶ
τέλους δὲν εἶναι μέγα ἐνόσω τὰ χρήματα δα-
πανῶνται ἐντὸς τοῦ τόπου, διότι κυκλοφοροῦντα
θὰ καταλιζῶσιν εἰς χεῖρας τῶν γνωρίζοντων πῶς
νὰ τὰ διαφυλάξωσι καὶ νὰ τὰ πολλαπλασιάσωσι.
Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἀλλάσσει ὅτε ἐξοδεύονται χά-
ριν πολυτελείας ἀναρμόστου, τῆς ὁποίας τὰ ἀντι-
κείμενα ἔρχονται ἐξωθεν. Συναισθάνομαι ὅτι ταῦ-
τα ἀντίκεινται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευθεροῦ ἐμ-
πορίου, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ βλέπω
τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν μας ἐκπατριζόμενα
καὶ μεταβιβαζόμενα εἰς τὰ χρηματοκιβώτια τῶν
ἐμπορευομένων τὰ μεταξωτὰ εἰς Ἀνω, ἢ εἰς τὰ
συρτάρια τῶν εἰς Παρισίους καὶ Νεάπολιν πω-
λητῶν χειροκτιῶν. Διότι εἶδα καὶ χειρόκτια, τὰ
εἶδα ἐπὶ τῶν χειρῶν τῆς χωρικῆς νύμφης!

Ἄγνοῶ ἐὰν καὶ οἱ γεωπόνοι ἔχουσι τοὺς αὐτοὺς
λόγους εὐχαριστήσεως, ὡς οἱ ἐργάται. Ἀκούω ὅτι
πολλοὶ αὐτῶν λέγονται κατεστραμμένοι, ὅτι τὰ
ὑποθηκευμένα κτήματά των ἀνήκουν εἰς τὰς Τρα-
πέζας μᾶλλον ἢ εἰς αὐτούς. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπο-
ρίας ἄξιον. Ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος εἶναι
πολυδάπανος, ἡ συγκομιδὴ δὲν εἶναι πάντοτε
ἄφθονος, ἐνίοτε ἡ παραγωγὴ υπερβαίνει τὴν ζή-
τησιν, ἀνάγκη κεφαλαίων ἱκανῶν ὅπως ὑποστῇ
ὁ καλλιεργητὴς τὰς ζημίας τῶν κακῶν ἐτῶν μέ-
χρις οὗ ἔλθωσιν αἱ ὠφέλειαι τῶν καλῶν. Ἀλλ'
οἱ πλείστοι στεροῦνται κατ' ἀρχὰς κεφαλαίων
ἐπαρκῶν, ἕως οὗ δὲ τ' ἀποκτήσωσι προσφεύγουν
εἰς ἀνάγκης εἰς δάνεια καὶ τοῦτο ἐπὶ πληρωμῇ
τόκων βαρέων. Μένει δὲ προστούτοις καὶ τὸ ζή-
τημα τῶν ἀπαιτουμένων ἄλλων προσόντων ἀπαι-
τεῖται πείρα, ἐπιτηθειότης, ἐπιστήμη, δραστη-
ριότης. Ἐν συνόλω ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος
εἶναι κερδοσκοπία ὡς πᾶσα ἄλλη καθ' ἣν θὰ ἐπι-
τύχωσιν οἱ ἱκανώτεροι, οἱ δὲ μὴ ἱκανοὶ θὰ ἀπο-
τύχωσιν, ἀλλ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἔργον φαίνε-
ται καλόν, ἄλλως δὲν θὰ μετετρέποντο εἰς ἀμ-
πελώνας τοσαῦτα ἐκτάσεις γῆς, ὅχι μόνον εἰς
τὴν Ἥλιδα, ἀλλὰ καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς
Ἑλλάδος ὅπου εὐδοκιμεῖ ἡ Κορινθιακὴ σταφὶς.

Καὶ ὁμῶς, λυπεῖσαι ἐπὶ τέλους μὴ βλέπων
περισσότεραν παικιλίαν περὶ τὴν καλλιέργειαν,
ἀφοῦ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἴδης ἀμπελώνας καὶ μό-
νον ἀμπελώνας. Αὐτοὺς εἶδα εἰς τὴν Αἰτωλίαν,
εἰς τὴν Ζακύνθον, εἰς τὴν Ἥλιδα, αὐριοὶ δὲ θὰ τοὺς
ἴδω καὶ εἰς τὴν Ἀχαΐαν. Συλλογίζεται τις μὴ

δὲν εἶναι ἀπρονοησία τὸ νὰ κρεμᾶ (κατὰ τὴν παροιμίαν) ὅλα τὰ φορέματα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ καρφίον, μὴ δὲν εἶνε ἐπικίνδυνον τὸ νὰ ἐξαρτᾶται ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ἐξ ἑνὸς προϊόντος ὑποκειμένου εἰς τὴν αὐτὴν τύχην καὶ ἐκτιθεμένου εἰς τὰς αὐτὰς περιπετείας. Τρέμει τις ἀναλογιζόμενος ὅποια δεινὰ θὰ ἐπῆρχοντο ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐνέσκηπτε καὶ ἐνταῦθα ἡ συμφορὰ ἣτις δυστυχῶς ἐπέφερε τοσαύτην καταστροφὴν εἰς τὴν Γαλιαν. Δὲν μέμφομαι τοὺς ἰδιοκτήτας διότι ἐπιδίδονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν καλλιέργειαν ταύτην, ἀφοῦ ἐπλούτησεν οὕτω ἡ χώρα, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ λάβῃ μέτρα ὅπως οὗτοι εὐρίσκωσι ὠφέλειαν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἄλλων προϊόντων, διὰ τὰ ὅποια τὸ κλίμα καὶ τὸ χῶμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι οὐχ ἥτων πρόσφορα.

Διὰ τὰ ἴδη, ὅποιαν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος ἐν Ἑλλάδι, παραθέτω ἀριθμούς τινας. Μὴ τρομάξῃς. Καταγράφω ὀλίγους μόνον, τοὺς σταχυολογῶ δὲ ἐκ τοῦ ἀξιολόγου ἔργου τοῦ κ. Μαν. Θ. Χαϊρέτου, τοῦ βραβευθέντος ὑπὸ τῆς πρὸς ἐμφύχωπιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπῆς καὶ ἀποτελοῦντος τὸν Β' τόμον τῆς ὀφειλομένης εἰς τὸν περωτισμένον πετριωτισμὸν τοῦ κ. Ζάππα Βιβλιοθήκης. (1) Τὸ βιβλίον τοῦτο, περιλαμβάνον 540 σελίδας, πωλεῖται ἢ μάλλον δωρεῖται πρὸς 75 λεπτά, ὅπως διευκολυνθῇ ἡ μεταξὺ τῶν καλλιεργητῶν διάδοσις του.

Κατὰ τὸν κ. Χαϊρέτην, πρὸ τοῦ 1821 ἡ Κορινθιακὴ σταφιδάμπελος ἐκαλλιεργεῖτο λίαν περαιορισμένης εἰς μόνας τὰς ἐπαρχίας Πατρῶν, Αἰγιαλείας καὶ Κορινθίας, ἢ δ' ἐνιαύσιος παραγωγὴ μῶλις ἀνήρχετο εἰς ἑννέα ἢ δέκα ἑκατομμύρια ἐνετικῶν λιτρῶν. (2) Ἀμέσως μετὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ἀρχίζει ἡ επέκτασις τῆς καλλιέργειας.

Συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ἰονίων νήσων, ἐκαλλιεργοῦντο κατὰ μὲν τὸ 1830 στρέμματα 38,000, παραγωγὴ δ' αὐτῶν ἐνιαύσιος, 19 ἑκατομ. λιτρῶν· κατὰ δὲ τὸ 1851 στρέμματα 172,000, παραγωγὴ δ' ἐνιαύσιος 86,000,000. Ἀπὸ τὸ 1852 μέχρι τοῦ 1856 ἡ καλλιέργεια διέρχεται περίοδον κρίσεως. Τὸ ὠίδιον προσέβαλε τὴν ἄμπελον, ἢ δὲ παραγωγὴ ἐξέπεσε βαθμηδὸν

(1) Καλλιέργεια τῆς Σταφιδάμπελος ὑπὸ Μ. Θ. Χαϊρέτη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κορομηλά 1883.

(2) Κατὰ τὸν Ἄγγλον Leake ἡ παραγωγὴ τῆς σταφίδος ἀνήρχετο κατὰ τὸ 1805 εἰς 11,000,000 λιτρῶν ἐν Ζακύνθῳ, εἰς 7,000,000 ἐν Κεφαλληνίᾳ, εἰς 5,000,000 ἐν Πάτραις καὶ εἰς 4,000,000 εἰς τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς δὲ καὶ εἰς Μεσολόγγι καὶ Βραχῶρι, ὅπου ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος εἶχε τότε νεωστὶ εἰσαχθῆ. (Travels in the Morea, vol. II σελὶς 141.) Ἐἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ἐπιλέγει ὁ Leake, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Wheeler, κατὰ τὸ 1675, ἡ Κορινθιακὴ σταφιδάμπελος ἐκαλλιεργεῖτο εἰς Μεσολόγγι, ὅχι δὲ καὶ εἰς Πάτρας.

μέχρι 14,000,000 λιτρῶν κατὰ τὸ ἔτος 1854. Εὐτυχῶς ἀνεκαλύφθη ἡ θεραπεία τῆς παθήσεως ταύτης διὰ τῆς χρήσεως τοῦ θείου, ἣτις ἐξακολουθεῖ εἰσέτι, μὴ ἐκλιπούσης τῆς ἀσθενείας. Τοῦτο ἐπέφερον αὐξήσιν δαπάνης, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια εἰσώθη, ἢ δ' ἀνάπτυξις τῆς ἐξακολουθεῖ ἔκτοτε.

Κατὰ τὸ 1860 τὰ ὑπὸ καλλιέργειαν στρέμματα ἦσαν 220,428 ἢ δὲ παραγωγὴ ἀνήρχετο εἰς 110,228,000 λίτρας. Κατὰ τὸ 1871 τὰ στρέμματα ἐγένοντο 346,000, ἢ δὲ παραγωγὴ ἀνήλθον εἰς 173,163,000 λίτρας. Κατὰ τὸ 1878 ἔχομεν στρέμματα 435,000 καὶ παραγωγὴν 217,500,000 λιτρῶν.

Ἐκτοτε δὲν ἔπαυσεν ἡ αὐξήσις, ἀλλὰ τοῦτο μόνον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα· εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἡ παραγωγὴ μένει στάσιμος. (3) Ἐξαιρουμένων τῶν νήσων τούτων, ἡ παραγωγὴ ἐτετραπλασιάσθη ἐντὸς εἴκοσι καὶ ἐπτὰ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1851 ἕως τοῦ 1878, — εικοσαπλασιάσθη δὲ ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ἐάν, — κατὰ τὸν κ. Χαϊρέτην πάντοτε, — λάβῃς ὡς μέσον ὄρον τῆς πληρονομένης εἰς τοὺς καλλιεργητὰς τιμῆς τὸ ποσὸν εἴκοσι καὶ ὀκτώ ταλλήρων κατὰ χιλιάδα λιτρῶν, εὐκόλως ὑπολογίζεις τὴν σημασίαν τῆς ἐνιαυσίου παραγωγῆς τῆς σταφίδος. Τὸ πέμπτον περίπου τοῦ ὅλου προϊόντος ἐξάγεται ἐκ τοῦ λιμένος Κατακόλου. Ἰδοῦ ἢ ἐξήγησις τοῦ πλοῦτου τῆς Ἡλίδος καὶ τοῦ Πύργου, τῆς πρωτεύουσας αὐτῆς.

Ἡ πόλις τοῦ Πύργου εἶχε δισχιλίους μόνον κατοίκους κατὰ τὸ 1800, ὅτε ὁ Rouqueville τὴν ἐπεσκέπη. Κατὰ τὸ 1825 ὁ Ἰβραῆμ πασᾶς τὴν ἐπουρόλησε προτοῦ μεταφέρει τὸν στρατὸν του εἰς Μεσολόγγι. Δὲν ἐβράδυνεν ὅμως νὰ ἀναστηθῇ ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς, περιέχει δὲ ἤδη δέκα περίπου χιλιάδας ψυχάς. Ἡ πόλις, κτισθεῖσα αὐτοσχεδίως, μετὰ δυσκολίας καθυποβάλλεται ἤδη εἰς τὸ χραχθὲν κανονικὸν σχέδιον, ἀλλ' ἴσως γείνη διὰ τοῦτο ὠραιοτέρα διεκφεύγουσα τῶν εὐθειῶν γραμμῶν τὴν μονοτονίαν. Ὑπολείπεται ὅμως εἰσέτι πολὺ μέχρις οὗ διὰ τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς οὐδετερωτῆ ἢ ἑλλειψίς ἀρχικοῦ σχεδίου. Τινὰς τῶν ὁδῶν κοσμοῦν ἀπὸ τοῦδε ὠραῖαι οἰκίαι, νεόδμητοι δὲ νοκὶ ἀνυψοῦν τοὺς θόλους των ἐν μέσῳ πλατειῶν ἀσχηματίστων εἰσέτι. Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως ἡ λεγομένη πλατεῖα τοῦ Ἐπαρχείου θὰ καταστῇ περίπατος ἐκ τῶν ὠραιοτέρων, ὅταν ἰσοπεδωθῇ καὶ φυτευθῇ κατὰ τὸ γινόμενον σχέδιον. Ἡ θεὰ ἐκείθεν εἶναι λαμπρὰ. Βλέπει τις ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν εὐρεῖαν κατάφυτον πεδιάδα καὶ πέραν αὐτῆς τὴν κυανῆν Ἰόνιον θάλασσαν.

(3) Ἡ 5λῃ ἐξαγωγὴ ἐν ἔτει 1884 ἀνήλθεν εἰς 240,479,000 λίτρας, ἐξ ὧν 46,945,756 ἐφορτώθησαν εἰς τὸν λιμένα Κατακόλου.

Ἐνταῦθα, καθὼς πανταχοῦ, εὗρομεν ἀρχαίους γνωρίμους, χάρις δὲ εἰς τούτους ἀπεκτέθησαν καὶ νέους, ὅτινες ἀφοῦ ἐντὸς τῆς ἡμέρας μᾶς ἔδειξαν τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, μᾶς ὠδήγησαν τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ θέατρον. Μάλιστα, Κύριε! ὑπάρχει θέατρον εἰς Πύργον. Ἀληθῶς τὸ οἰκοδόμημα εἶναι ξυλινόν, δυσκόλως δὲ ἤθελέ τις εἰκάσει ἔξωθεν τὸν προορισμὸν του, ἀλλ' οὐχ ἦτον εἶναι θέατρον περιέχον σκηνήν, πλατεῖαν, ὀρχήστραν καὶ θεωρεῖα. Ἐν συνόλῳ δὲν εἶναι ὑποδεέστερον τοῦ θεάτρου τῆς πόλεως Fontainebleau, τὸ ὁποῖον ὑποδεικνύω ὡς σημεῖον συγκρίσεως. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ πλατεῖα μετεβλήθη εἰς καφενεῖον, ἐπὶ δὲ τῆς σκηνῆς ἀντὶ τραγωδίας ἢ μελοδράματος εἶδομεν θίασον *Καφέ-Ἀμάν*, ὡς ὀνομάζεται πρὸς διάκρισιν τοῦ *Καφέ-sartar*. Ὁ δεύτερος, καθὼς γνωρίζεις ἐκπροσωπεῖ τὸν πολιτισμὸν τῆς Δύσεως· διὰ τοῦ *Καφέ-ἄμάν* ἐπιστρέφωμεν ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, μένομεν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Τὸν καφέ—ἄμάν ἀποτελεῖ μουσικὴ συναυλία τουρκικὴ μὲ χορούς τουρκικοὺς ἐπίσης. Ἀρμενία εὐτραφῆς ψάλλει περιπαθῶς ἄσματα πλήρη μελαγχολίας, ἄτινα, κατὰ τὸ φαινόμενον, γοητεύουν τὸ ἀκροατήριον, εἰ καὶ δὲν ἐννοεῖ τὰς λέξεις. Ἄλλ' ἡ ἀνατολικὴ αὕτη μελωδία εἶναι οἰκειοτέρα ἐνταῦθα τῆς παρεισάκτου ξενικῆς ἀρμονίας, καὶ ὁ ἦχος τῆς εὐαρεστεῖ τὰ ὦτα τῶν Πυργίων. Τὴν ὀρχήστραν συγκροτοῦν εἰς Ἀρμενίος, εἰς Βλάχος καὶ εἰς Ἕλληνας. Οἱ δύο πρῶτοι κρατοῦν βιολία, ὁ δὲ τρίτος κρούει εἶδος πολυχόρδου ὀριζοντείου. Ἐνίοτε ὁ Ἀρμένιος συνοδεύει καὶ διὰ τῆς φωνῆς τὴν ψάλτριαν.

Κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν ἄσμάτων δύο νέαι, καθήμεναι ἐν τῷ μεταξύ εἰς τὰ δύο ἅκρα τοῦ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμικυκλικῶς παρατεταγμένου θιάσου, ἐγείρονται καὶ ἀρχίζει ὁ χορὸς. Εἶναι οὗτος χαριεστάτος, ἀλλὰ καὶ σεμνοπρεπῆς. Αἱ δύο χορεύτριαι μὲ τὰς πλατεῖας τῶν βράκας, τοὺς χρυσοκεντήτους χιτῶνας καὶ τὰ χρυσοθύσανα κόκκινα φεσά των, μὲ κρόταλα εἰς τὰς παλάμας, κινουῦνται ἐρρυθμῶς, διώκονται, συνουνοῦνται, χωρίζονται καὶ οὕτως ἐφεξῆς, ἐνῶ οἱ τρεῖς μουσικοὶ συνοδεύουν διὰ τῶν ὀργάνων τὴν ὀρχησιν. Οἱ θεαταὶ παρακολουθοῦν τὰς κινήσεις τῶν μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ πολλῆς εὐπρεπειᾶς. Ἐπειτα, αἱ χορεύτριαι περιέρχονται τὴν πλατεῖαν μὲ τὸν δίσκον εἰς χεῖρας, συναζοῦν ὀλίγα νομίσματα, ἀκούουν ἐπαινούς, προσδέχονται μειδιήματα, ἀλλ' οὐδὲν περιπλέον. Δὲν φέρουν καὶ εἰς τὰ θεωρεῖα τὸν δίσκον, τοῦτο δὲ εἶναι μέτρον προφυλάξεως ἕξιον παντὸς ἐπαίνου.

Δὲν ἐπεριμείναμεν τὸ τέλος τῆς συναυλίας διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν ἐκ τοῦ θεάτρου, καθόσον δὲν περισσεύουν ὥραι πολλαὶ πρὸς ἀνάπαυσιν. Αὐριον ἀναχωροῦμεν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

Ἔπεται συνέχεια.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΔΡΕΣΔΗΣ

Τὸ Ἰωάννειον

Α'

Ἰπὸ τὸ κοινὸν τοῦτο ὄνομα περιλαμβάνονται πάντα τὰ ἱστορικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ κειμήλια, ὅσα ἡ μέριμνα τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τῆς Σαξονίας συνεκέντρωσεν ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἑλθον μεγαλοπρεπεῖ μεγάρῳ. Ὡς ἐκ τοῦ εἴδους δ' αὐτῶν τὰ κειμήλια ταῦτα ἀποτελοῦσι τρεῖς μεγάλας ἀνεξαρτήτους συλλογὰς: τὴν Στοὰν τῶν Ὀπλων, τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον καὶ τὸ Μουσεῖον τῆς Πορσελάνης.

Ὁ προορισμὸς τοῦ οἰκοδομήματος, ὅπερ νῦν πρό τινων ἐτῶν μετεποιήθη εἰς μουσεῖον, ἐν ἀρχῇ ἦν πολλῶ διάφορος. Τὸ μέγαρον ἀριθμεῖ ἡλικίαν τριῶν ἑκατονταετηρίδων μείον ἐνὸς ἔτους, ἐκτίσθη δὲ ἐπὶ τοῦ Ἐκλέκτορος Χριστιανοῦ Α' ἵνα περιλάβῃ τοὺς σταύλους αὐτοῦ. Τὰ χρονικὰ ἀναφέρουσιν ὡς ἐκ περισσοῦ ὅτι ἔμπρὸς ἀνδρῶν δισχιλίω ἐργάται κατηγάλωσαν ἐνὸς ἔτους ἀκαταπόνητον ἐργασίαν, καὶ πρὸς διακόσμησιν αὐτοῦ εἰργάσθησαν τεχνίται παντὸς κλάδου ἐπὶ ἑβδομάδας ἕξ καὶ ἐγδοήκοντα καὶ διακοσίας. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὴν σήμερον, μεθ' ὅλας τὰς στατιστικὰς ταύτας πιστοποιήσεις περὶ τῆς παλαιᾶς τῆς λαμπρότητος, τῇ οἰκοδομῇ οὐδὲν ὑπελείφθη τὸ θέλον τὸς ὀφθαλμούς, τούναντίον δὲ ἡ ἐκ τοῦ χρόνου γεγηραυῖα ἐπίχρωσις τῶν τοίχων τῆς, τὰ σκιερὰ καὶ κάθυγρα προαυλίας τῆς, αἱ θολωταὶ εἴσοδοι, ὅλα ταῦτα προστιθέμενα εἰς τὸ βαρὺ καὶ σοβαρὸν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, παρέχουσιν εἰς τὸν ξένον ἐπισκέπτην ἐντύπωσιν οὐχὶ εὐχάριστον καὶ μεταδίδουσιν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐπὶ στιγμήν τὴν ἄρρητον ἐκείνην δυσθυμίαν καὶ μελαγχολίαν ἣν αἰσθανόμεθα πάντοτε πρὸ τοῦ πενήμιου ἐκείνου φάσματος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπερ καλεῖται Παρελθόν. Τίς δὲν ἐστέναξεν μετὰ πόνου διερχόμενος ὑπὸ τὰ ἔρημα παλάτια τῆς πεπτακυίας Βενετίας καὶ τίς δὲν ἠσθάνθη τὸ ῥίγος τοῦ θανάτου διαπρέχον τὰ μέλη του ἐντὸς τῆς μαρμαρίνης σιωπῆς τοῦ Παρθενῶνος; . . .

Ἐν τῷ Ἰωαννείῳ τῆς Δρέσδης τὴν πρώτην ταύτην ἐντύπωσιν τῆς παλαιᾶς οἰκοδομῆς ἐνισχύει καὶ τῶν περιεχομένων ἐν μέρει ἡ θέα καὶ ἡ μελέτη. Ἀνελθὼν τὴν πλατεῖαν λιθίνην κλίμακα φθάνω μέχρι τοῦ τρίτου ὀρόφου, ἐν ᾧ τὸ Μουσεῖον τῆς Πορσελάνης. Ἐκ τῶν προτέρων ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ καταναλώσω πολλὴν ὥραν θεώμενος σκευὴ καὶ ἀγγεῖα· κάμνω λοιπὸν ἐκ τῶν ἄνω τὴν ἀρχὴν ἐπιφυλασσόμενος εἶτα νὰ ἐνδιατρίψω εἰς τὴν μελέτην τῆς Στοᾶς τῶν Ὀπλων καὶ τοῦ Ἱστορικῶν Μουσειῶν Ἰδία, ἅτινα περιλαμβάνονται ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ.

Ἐισερχόμενος εἰς τὴν πρώτην ἀπέραντον αἰ-